

УДК 327.5 (477+73):296.1 "2022/2025"
DOI: <https://doi.org/10.17721/sophia.2025.26.7>

Олена ПРЕДКО, д-р філос. наук, проф.
ORCID ID: 0000-0002-9908-7788
e-mail: olenapredko@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Олександр КОСТЮК, канд. філос. наук, доц., докторант
ORCID ID: 0000-0003-1907-6307
e-mail: sasha0079@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РЕЛІГІЙНА ДИПЛОМАТІЯ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ: ВПЛИВ МОШЕ АСМАНА НА ПОЛІТИКУ АДМІНІСТРАЦІЇ ТРАМПА ЩОДО УКРАЇНИ

Вступ. Досліджено діяльність Моше Асмана, головного рабина України, як релігійного дипломата під час російсько-української війни у 2022–2025 рр. та його вплив на формування позиції адміністрації Трампа щодо підтримки України. Проаналізовано трансформацію Асмана від релігійного лідера до впливової фігури міжнародної дипломатії, його стратегії впливу на американську політичну еліту та використання міжнародної мережі руху Хабад-Любавич. Метою статті є дослідження ефективності релігійної дипломатії як інструменту впливу на зовнішньополітичні рішення провідних світових держав на прикладі діяльності Асмана.

Методи. Застосовано комплекс методів: історичний аналіз для вивчення еволюції діяльності головного рабина України (2022–2025 рр.); контент-аналіз його публічних виступів та заяв; біографічний метод для дослідження формування світоглядної позиції; системний підхід для розгляду діяльності в контексті теорії релігійної дипломатії; метод кейс-стаді для аналізу конкретних дипломатичних епізодів та метод часової кореляції для встановлення зв'язку між активністю Моше Асмана та змінами в американській політиці. Це дозволило комплексно дослідити механізми релігійно-дипломатичного впливу на міжнародні відносини.

Результати. Встановлено, що Моше Асман створив інноваційну модель релігійної дипломатії, яка поєднує гуманітарну діяльність, медійні кампанії та особистісну дипломатію через міжнародну мережу Хабаду. Ключовими елементами його стратегії стали: організація масштабних евакуаційних операцій на початку війни, створення переконливих наративів про паралелі між нацистською агресією та російським вторгненням, цільова робота зі впливовими американськими релігійними лідерами та консервативними медіа. Виявлено значущу кореляцію між дипломатичною активністю головного рабина України та позитивними змінами в ставленні адміністрації Трампа до України, зокрема трансформацією позиції духовного радника президента Марка Бернса.

Висновки. Визначено, що діяльність Моше Асмана демонструє значний потенціал релігійної дипломатії як альтернативного каналу впливу на міжнародну політику, особливо в умовах кризи довіри до традиційних дипломатичних інститутів. Засвідчено, що його досвід розкриває можливості використання релігійної ідентичності та транснаціональних релігійних мереж для формування міжнародної підтримки в умовах воєнного конфлікту. Водночас виявлено структурні ризики персоналізації дипломатії та залежність від особистих зв'язків конкретного лідера, що створює вразливість у разі зміни політичних еліт.

Ключові слова: релігійна дипломатія, Моше Асман, російсько-українська війна, адміністрація Трампа, Хабад-Любавич, міжнародні відносини.

Вступ

Сучасна система міжнародних відносин переживає період кардинальних трансформацій, що особливо яскраво виявляється в умовах збройних конфліктів XXI століття. Російсько-українська війна, розпочата у 2014 році та перетворена на повномасштабну агресію у лютому 2022 року, стала каталізатором переосмислення традиційних дипломатичних практик та актуалізувала роль неурядових акторів у формуванні міжнародної політики.

Особливе місце в цьому контексті посідає релігійний фактор, який активно впливає на міждержавні, міжнародні та регіональні відносини завдяки феномену глобалізації та розвитку транснаціональних релігійних мереж. Становлення релігійної дипломатії як самостійного явища в міжнародних відносинах відбулося в останній чверті XX століття унаслідок кількох взаємопов'язаних процесів. Ключовим поворотним моментом став 1979 рік, який дослідники називають роком "великого повернення" релігії в міжнародні відносини. Саме тоді відбулася ісламська революція в Ірані, що продемонструвала потужний вплив релігійного фактора на геополітику, а також розпочалися дипломатичні ініціативи Ватикану щодо врегулювання аргентинсько-чилійського конфлікту (1978–1984), які стали одним із перших прикладів успішної релігійної медіації в сучасній міжнародній практиці (Корнійчук, 2016, с. 22).

Цей процес супроводжувався інституалізацією релігійної дипломатії через створення спеціальних посад у державних структурах провідних країн. Зокрема, у США в 1998 році Законом про міжнародну релігійну свободу було створено посаду Посла з питань міжнародної релігійної свободи при Державному департаменті (International religious freedom act, 1998), а в Європейському Союзі у 2016 році було запроваджено посаду Спеціального посланника з питань просування свободи релігії або переконань поза межами ЄС, яку з грудня 2022 року обіймає Франс ван Дале (Frans van Daele appointed ..., 2022).

Водночас українська дипломатична практика лише починає освоювати потенціал релігійної дипломатії. Створення у грудні 2015 року при Міністерстві закордонних справ України Управління публічної дипломатії (У МЗС створено самостійний структурний підрозділ ..., 2015) та формування Громадської ради з питань співпраці з релігійними організаціями при МЗС України у 2015 році (Громадська рада з питань співпраці з релігійними організаціями ..., 2017) засвідчили усвідомлення важливості цього інструменту для забезпечення міжнародної підтримки України. Варто зазначити, що станом на 2025 рік Управління публічної дипломатії МЗС України продовжує активно функціонувати, тоді як про

діяльність спеціалізованої Громадської ради з релігійних питань після 2017 року офіційної інформації немає.

Український досвід залучення релігійних лідерів до міжнародної дипломатії залишається малодослідженим, особливо в контексті взаємодії з адміністрацією США. Діяльність Моше Асмана як головного рабина України являє собою унікальний кейс використання релігійної ідентичності для впливу на зовнішньополітичні рішення провідної світової держави.

Релігійна дипломатія як явище сучасних міжнародних відносин стала предметом наукового осмислення відносно недавно. Ю. Корнійчук у своїх працях детально аналізує передумови становлення релігійної дипломатії як самостійного явища, розкриваючи ключові відмінності між релігійною та офіційною дипломатією і підкреслюючи важливість робіт Дугласа Джонстона (Корнійчук, 2016). Т. Пода досліджує вплив релігійного фактора на формування нової системи міжнародних відносин ХХІ століття, аналізуючи релігійні макрорегіони та специфіку міжконфесійних відносин (Пода, 2016). В. Андросова у своїх дослідженнях хасидських династій демонструє практичні аспекти релігійної дипломатії через аналіз діяльності транснаціональних релігійних мереж, зокрема руху Хабад-Любавич (Андросова, 2010).

Водночас українська дипломатична практика лише починає освоювати потенціал релігійної дипломатії. Попри наявність окремих досліджень релігійного фактора в міжнародних відносинах, відсутні комплексні наукові розвідки, які аналізували би конкретні механізми впливу релігійних лідерів на формування зовнішньополітичних рішень провідних держав.

Метою статті є дослідження впливу діяльності Моше Асмана на формування ставлення до України з боку адміністрації Трампа в 2022–2025 роках у період російсько-української війни через призму теорії та практики релігійної дипломатії.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: 1) дослідити діяльність Моше Асмана як релігійного дипломата в період з лютого 2022 року по червень 2025 року включно, його світоглядну позицію, реакцію на початок повномасштабної війни, розвиток міжнародних релігійних зв'язків та підготовку до роботи з новою американською адміністрацією Трампа; 2) визначити основні методи та інструменти релігійної дипломатії, які Асман використовував для впливу на американську політику щодо України; 3) оцінити ефективність діяльності Моше Асмана на прикладі зміни позиції ключових представників адміністрації Трампа.

Методи

У процесі написання статті було застосовано комплекс наукових методів дослідження. Метод історичного аналізу використовувався для вивчення еволюції діяльності Моше Асмана як релігійного дипломата в період з лютого 2022-го по червень 2025-го року включно. Контент-аналіз застосовувався для розгляду публічних виступів, інтерв'ю та заяв Асмана, а також медійних матеріалів про його дипломатичну діяльність. Біографічний метод було використано для дослідження життєвого шляху та формування світоглядної позиції головного рабина України. Системний підхід дозволив розглянути діяльність Асмана в контексті загальної теорії релігійної дипломатії та її впливу на американську політику щодо України. Метод кейс-стаді застосовувався під час детального аналізу конкретних епізодів дипломатичної активності, зокрема організації візитів американських

релігійних лідерів до України. Узагальнення отриманих результатів дозволило сформулювати висновки щодо ефективності релігійної дипломатії як інструменту впливу на міжнародну політику та оцінити внесок Асмана у формування підтримки України з боку США.

Результати

Моше Реувен Асман народився 1966 року в Ленінграді. Він представник хасидського руху Хабад-Любавич, призначений головним рабином України Всеукраїнським єврейським конгресом у 2005 році. Заснував релігійну громаду Анатевка під Києвом для переселенців зі Сходу України. Його біографія демонструє поступову трансформацію від релігійного діяча до впливової фігури міжнародної дипломатії¹.

24 лютого 2022 року стало поворотним моментом у діяльності Асмана. Війна змусила його кардинально переосмислити роль релігійного лідера в умовах національної кризи. Характерно, що Асман не обмежився традиційними релігійними функціями, а миттєво включився у практичну роботу з порятунку людей. Цю швидку трансформацію від духовного наставника до організатора гуманітарних операцій забезпечили саме структурні особливості релігійної організації, до якої він належав.

Хасидський рух Хабад-Любавич, на відміну від інших релігійних течій, характеризується децентралізованою, але добре координованою мережею "посланників ребе" (шлухім), які створюють центри в усьому світі. Ця організаційна модель передбачає не лише релігійну діяльність, а й активну соціальну роботу в громадах (Андросова, 2010, с. 96). Якщо традиційні дипломатичні канали можуть блокуватися або працювати повільно через бюрократичні процедури, то релігійна мережа Хабаду функціонує на основі особистої довіри та швидкого прийняття рішень. Саме це дозволило Асману організувати масштабні евакуаційні операції вже в перші дні війни, коли державні структури ще адаптувалися до нових умов.

Асман організував евакуацію 40 тис. осіб, надаючи допомогу незалежно від етнічної чи релігійної приналежності. Спеціально обладнані двоповерхові автобуси з ліжками для поранених та супровідними машинами швидкої допомоги коштували \$20 тис. за одиницю, а загальні витрати досягли \$2 мільйонів (Al-Kassim, 2022). Ці масштаби демонструють потенціал релігійної дипломатії в мобілізації ресурсів.

Варто зауважити особистий контекст, що, безумовно, вплинув на позицію та діяльність Моше Асмана у воєнний період. У вересні 2024 року загинув його усиновлений син. Як розповідає сам головний рабин, син принципово відмовлявся користуватися його відомістю чи зв'язками, вважаючи, що "повинно бути чесно, порядно, всі люди однакові". Цей особистий досвід втрати, коли релігійний лідер розділив долю тисяч українських родин, додав емоційної глибини його дипломатичній діяльності та продемонстрував щирість його позиції щодо підтримки України (Video NV, 2024).

Для розуміння ефективності релігійно-дипломатичної діяльності Асмана критично важливо проаналізувати його світоглядну позицію, що стала підґрунтям для формування переконливих наративів на міжнародній арені. Паралельно з гуманітарною роботою він розгорнув масштабну інформаційну кампанію. Поворотним моментом стало 1 березня 2022 року, коли російські ракети атакували Бабин Яр. Цей символічний удар по місцю пам'яті про Голокост спонукав Асмана до рішучих дій. Він виніс сувій Тори зі спеціального місця зберігання та записав

¹¹ Office of the Chief Rabbi of Ukraine Moshe Reuven Azman. URL: <https://www.officeofchiefrabbi.org/about-chief-rabbi-azman>

звернення до росіян з закликком зупинити війну (Ґрунт, 2025). Його слова, сказані "з серця", мали особливу силу переконання: "Тут відбуваються воєнні злочини. Російська армія воювала з фашистами у 1941 році. Сьогодні вони бомблять Київ; вони обстрілюють цивільних!" (Geraghty, 2023). Відео стало вірусним, набравши десятки мільйонів переглядів по всьому світу. За словами самого Моше Асмана, саме тоді він усвідомив, що донесення правди про війну стало його "святим обов'язком". Це переконання трансформувало його з релігійного лідера у глобального адвоката справи України.

Світоглядна позиція головного рабина ґрунтується на принципі "Ніколи знову", який зобов'язує протидіяти будь-яким проявам геноциду після досвіду Голокосту. Його ключовий аргумент полягає у прямих паралелях між нацистськими методами та російською агресією: "Що нацисти робили? Німецькі злочинці хотіли знищити єврейський народ... А що росіяни зараз говорять по телебаченню... що вони хочуть українців знищити, знищити Україну, знищити українську мову, українців як націю". Асман наголошує на неприпустимості того, щоб "в нашому XXI-му столітті один народ хотів відкрито знищити інший народ". Він критикує російську "приватизацію перемоги" над нацизмом, нагадуючи про участь 7–8 мільйонів українців у складі радянської армії. Щодо звинувачень України в антисемітизмі, Асман наводить конкретні контраргументи: український парламент прийняв закон про кримінальну відповідальність за антисемітизм ще до війни, рівень антисемітизму в Україні нижчий, ніж у Європі та США. Його принципова позиція щодо української мови ("я принципово розмовляю українською мовою... навіть у своїй родині") демонструє глибоку інтеграцію в українську ідентичність, що надає автентичності його міжнародним виступам на захист України (Sternenko, 2025).

Протягом 2023–2024 років Асман розбудовував систематичні зв'язки з ізраїльським політичним істеблшментом та міжнародними єврейськими громадами. Найбільш резонансним епізодом став організований ним візит Ніра Барката до України у вересні 2022 року, коли колишній мер Єрусалима став першим високопоставленим ізраїльським політиком, що відвідав Україну після початку війни. Він також проводив регулярні зустрічі з прем'єр-міністром Нетаньягу та здійснював дипломатичні поїздки до США, Канади та Британії для протидії російській пропаганді в єврейських громадах (Vritan, 2022). Хоча ця діяльність була важливою для формування міжнародної підтримки України, предметом нашого дослідження є саме вплив Асмана на адміністрацію Трампа, що стало центральним елементом його релігійно-дипломатичної стратегії.

Наприкінці 2024 року головний рабин продемонстрував глибоке розуміння американської політичної динаміки, заздалегідь готуючись до зміни адміністрації. На відміну від багатьох українських діячів, які критикували Трампа, Асман обрав принципово іншу стратегію, базовану на прагматичному розумінні геополітичних інтересів. Його підхід ґрунтувався на розумінні того, що необхідно буде співпрацювати з будь-яким обраним американським президентом, а критика лише створює додаткові перешкоди для досягнення цілей України.

Центральним елементом стратегії Моше Асмана стала концепція безумовної подяки замість конфронтації. Він послідовно дотримувався формули: "Перше, що я починаю там говорити, я дякую. Я кажу: дякую уряду, дякую всім урядам, дякую всім палатам американського парламенту – і республіканцям, і демократам, і

американському народу за допомогу Україні" (Sternenko, 2025). Цей підхід мав глибоке психологічне обґрунтування: створення позитивного емоційного фону перед представленням нових запитів.

Особливу увагу головний рабин України приділяв визнанню конкретних заслуг Трампа, зокрема надання Україні протитанкових ракет Javelin. "Дякую Дональду Трампу за джавеліни, за ту першу летальну зброю, яку надали Україні, що Україна змогла вистояти в перші дні війни", – наголошував він у кожному виступі. Ця теза мала потужне фактичне підґрунття: у грудні 2017 року адміністрація Трампа справді ухвалила історичне рішення про продаж Україні 210 ракет Javelin та 37 пускових установок вартістю \$47 мільйонів (Martinez et al., 2019). Це рішення стало прецедентним, оскільки адміністрація Обама категорично відмовлялася надавати Україні летальну зброю, побоюючись ескалації конфлікту з Росією.

Асман також активно критикував тенденцію українських політиків та медіа до "хейтингу" американських лідерів. Він постійно закликав до самоконтролю заради практичних результатів: "Я хочу всім телеглядачам сказати: завжди, коли ми когось хочемо розкритикувати, "захейтити", треба завжди подумати – а що це принесе? Це допоможе, не допоможе для справи?". Ця позиція відображала його розуміння того, що емоційні реакції можуть бути використані проти України: "є такі сили, які потім захочуть там це... інформацію принесуть там Дональду Трампу, через когось передадуть і скажуть: О, українці вас не люблять, і українці вас... навіщо ви допомагаєте Україні, немає сенсу" (Sternenko, 2025).

Важливим аспектом стратегії стало ретельне вивчення специфіки американської політичної культури та її відмінностей від європейських традицій. Головний рабин аналізував навіть деталі повсякденного життя американців – від естетичних уподобань до вебдизайну, розуміючи, що ефективна комунікація вимагає адаптації до ментальності цільової аудиторії. Він навіть вирішив створювати окремі американські версії своїх інтернет-ресурсів, щоб вони відповідали культурним очікуванням американських користувачів. Цей підхід демонстрував професійне розуміння того, що дипломатичний успіх часто залежить від здатності говорити мовою, зрозумілою для конкретної аудиторії, не лише в лінгвістичному, а й у культурному сенсі.

Моше Асман також демонстрував стратегічну емпатію до позиції Трампа, визнаючи об'єктивні причини його можливого скептицизму щодо України: "Більш того, станьте на місце Трампа. Він з Україною... у нього були пов'язані скандали і так далі. Тобто я його розумію в цьому випадку" (Sternenko, 2025). Це послання на ім'я Трампа 2019 року через "український скандал" показує, що Асман урахував всі аспекти складних відносин між Трампом та Україною.

Водночас головний рабин України дотримувався принципової незалежності у питаннях американської внутрішньої політики, уникаючи втручання у виборчі процеси. Коли його запитували про персональні преференції щодо кандидатів, він відповідав: "Мені головне, щоби він допомагав Україні і допомагав Ізраїлю... Я вдячний президентові Трампу, що допомагав Ізраїлю. Я вдячний президентові Байдену, що допомагав Україні" (Video NV, 2024).

Практичним втіленням цієї стратегії стала інтенсивна робота з консервативними американськими медіа та релігійними лідерами. Моше Асман систематично виступав на консервативних медіаплатформах, зокрема в газеті New York Post, яку, за його словами, читає сам Трамп, а також на телеканалі NewsMax, де він зустрічався з його

власником Крістофером Руді (Sternenko, 2025). Це демонструвало розуміння важливості роботи з аудиторією, яка традиційно підтримує Республіканську партію.

Стратегія Асмана виявилася ефективною завдяки поєднанню кількох ключових елементів: фактичного обґрунтування позиції України, емоційного впливу через особисті свідчення, культурної адаптації до американських реалій та принципового уникнення конфронтації. Цей підхід створив новий тип релігійної дипломатії, де духовний авторитет поєднується з прагматичним розумінням геополітичних процесів та здатністю до стратегічної комунікації з різними політичними силами.

Дипломатична активність Моше Асмана демонструє комплексну систему впливу на американську політику, що поєднує традиційні та інноваційні методи. Його підхід базується на стратегічному використанні релігійної ідентичності як дипломатичного ресурсу.

Асман стратегічно використав міжнародну мережу руху Хабад-Любавич для отримання доступу до американських еліт. За його власними словами, він "уперше приїхав до Сполучених Штатів за життя Любавицького Ребе, всесвітньо відомого рабина, який перетворив рух Хабад-Любавич на глобальну силу в іудаїзмі", що дозволило йому встановити "знайомства з тих часів" (Ukraine's Chief Rabbi Moshe Azman reveals ..., 2025). Ця мережа функціонує на принципах особистої довіри та релігійної солідарності, що відрізняє її від формальних дипломатичних структур і забезпечує швидкість прийняття рішень.

Практичним втіленням такої мережевої дипломатії стали довгострокові відносини з Рудольфом Джуліані, ініційовані у 2005 році. Асман пояснює логіку цих зв'язків: тоді Джуліані "мав репутацію успішного мера, який покінчив зі злочинністю і дуже підтримував євреїв" і "його поважали в Америці як ефективного адміністратора" (Ukraine's Chief Rabbi Moshe Azman reveals ..., 2025). Культивування цих відносин протягом майже двох десятиліть виявилось стратегічно виправданим – воно забезпечило головному рабину прямий доступ до найближчого оточення Трампа у критичний момент російсько-української війни. Така персоналізована дипломатія дозволила обійти складні бюрократичні процедури традиційних міждержавних каналів і досягти результатів, недоступних через офіційні дипломатичні представництва.

Головний рабин України розробив потужний наратив, що базувався на прямих паралелях між нацистськими методами та російською агресією. Його ключовий аргумент полягав у тому, що "Росія напала на Україну, Росія бомбить українські міста – мирні міста – і бомбить щодня", а російські заяви про бажання "знищити українців як націю" нагадують нацистську політику стосовно євреїв (Bell-Cross, 2025). Такий підхід був стратегічно обґрунтованим в американському контексті, де тема Голокосту має особливий резонанс серед політичних еліт та громадськості, особливо в консервативних колах, які традиційно підтримують Ізраїль.

Водночас Асман усвідомлював ризики спрощення через історичні аналогії, а тому підкріплював емоційну риторіку фактичними доказами. Він систематично посилався на документовані військові злочини – масові поховання в Ізюмі та Бучі, свідчення очевидців про катування цивільних. Рабин також підкреслював свою особисту місію: "ніхто не просив мене це робити, але мій порядок денний полягає в тому, щоб донести правду про те, що сталося в Україні" (Bell-Cross, 2025). Така комбінація особистого свідчення, релігійного авторитету та документальних фактів створювала переконливий наратив, що

апелював одночасно до емоцій та раціональних аргументів американської аудиторії.

Поряд із опрацюванням історичних паралелей Асман експериментував з альтернативними формами дипломатичного впливу. Усвідомлюючи обмеженість традиційної риторики, він звернувся до емоційно-творчих методів комунікації. Каталізатором такої інновації стала ракетна атака на Київ 24 квітня 2025 року, що забрала життя 13 людей. Побачивши наслідки обстрілу, Асман за кілька годин створив музичне звернення "Donald Trump, it's time to fight in the name of Light" (Briman, 2025).

Цей епізод демонструє еволюцію дипломатичної стратегії Асмана від інтелектуальних аргументів до емоційного впливу. Вибір музичного формату відображав глибоке розуміння психологічного профілю американського лідера та специфіки сучасної політичної комунікації, де візуальний контент часто переважає над текстовими меседжами (Ґрунт, 2025). Поєднання гітарної музики з кадрами руйнувань створювало потужний емоційний наратив, здатний конкурувати за увагу в насиченому медіапросторі.

Успіх ініціативи засвідчив ефективність інтеграції публічних та приватних каналів впливу. Масове поширення через американські медіа забезпечило широкий резонанс, тоді як паралельна робота через особисті контакти в оточенні Трампа гарантувала адресну доставку (Sternenko, 2025). Така дуальна тактика демонструє зрілість дипломатичного мислення Асмана, який поєднав елементи публічної дипломатії з традиційними методами особистого впливу, створивши гібридну модель релігійно-політичної комунікації. Символічне використання терміна "Імперія зла" було стратегічно обґрунтованим. Посилання на Рейгана мало активізувати історичну пам'ять американських консерваторів і створити паралелі між боротьбою проти СРСР і протистоянням сучасній Росії.

Розвиток емоційно-творчих методів комунікації логічно еволюціонував у напрямку особистісної дипломатії, яка стала найефективнішим інструментом Асмана. Усвідомлюючи обмеженість масових звернень, він сконцентрувався на цільовому впливі через ключових осіб американської політичної системи. Така стратегія відображала глибоке розуміння специфіки американської влади, де неформальні радники часто мають більший вплив на прийняття рішень, ніж офіційні дипломатичні канали.

Найбільш показовим прикладом цього підходу став візит пастора Марка Бернса до України у березні 2025 року. Асман стратегічно обрав духовного радника Трампа як канал впливу, розуміючи його особливе становище в оточенні президента. Підготовка до візиту демонструвала ретельне планування: він особисто "запланував маршрут Бернса через постраждалі від війни міста Київської області" та організував зустрічі з представниками основних релігійних конфесій (Ґрунт, 2025). Символічно, що візит збігся з третьою річницею звільнення Бучі та Ірпеня, що Асман інтерпретував як "божественне провидіння".

Трансформація позиції Бернса відбулася швидко та радикально. За словами Асмана, "він змінив свою думку і став патріотом України за два дні – щирим патріотом" (Ґрунт, 2025). Ключовим моментом стала поїздка до Бучі, Ірпеня та Бородянки, де Бернс "спілкувався багато з людьми, і ми бачили різних свідків". Емоційний перелом відбувся під час переїзду до Києва, коли пастор "уже з моєї машини переписувався з Дональдом Трампом і передавав йому свої емоції" (Sternenko, 2025). Документальні докази про "20 тисяч дітей та більше", викрадених

росіянами, та "зруйновані культові споруди" остаточно переконали пастора в правоті української позиції.

Результати цієї трансформації виявилися значними. З поверненням до США Бернс публічно заявив: "Я помилявся, те, що робить Путін – це чисте зло" та "Тепер я вірю, що підтримка України – це і є ставити Америку на перше місце" ((Vandevelde, 2025). Принципово важливою стала зміна риторики Бернса з фінансової допомоги на військову підтримку. Він підкреслював: "Ці солдати на передовій не просять грошей. Вони просять 1000 танків, 300 F-35, протиповітряну зброю для збиття дронів, які все ще обстрілюють цивільні будівлі та вбивають людей" (York, 2025). Важливо, що Бернс продовжив активну адвокацію і навіть провів зустрічі з Трампом, де розповідав про побачене в Україні та переконував президента в необхідності підтримки України.

Паралельно Асман розвивав подібну стратегію з іншими впливовими американськими фігурами. Візит Бена Шапіро до України у квітні 2025 року також продемонстрував ефективність особистого знайомства з українськими реаліями. Шапіро – один із найвпливовіших консервативних коментаторів США, співзасновник медіаімперії The Daily Wire, яка у 2022 році принесла 200 мільйонів доларів доходу, та ведучий найпопулярнішого консервативного подкасту з 25 мільйонами прослуховувань на місяць (Abramovitch, 2025). Головний рабин України наголошує, що "мав честь приймати Бена Шапіро, одного з найвидатніших журналістів та блогерів американсько-єврейського походження, який вперше відвідав Україну" (Renowned American journalist Ben Shapiro ..., 2025). Результатом стало інтерв'ю з президентом Зеленським, де Шапіро зайняв більш проукраїнську позицію порівняно з попередніми виступами.

Систематичні поїздки Асмана до США протягом 2025 року засвідчили інституціоналізацію його дипломатичної діяльності. Він здійснив третій візит за останні півроку після виборів у США, під час якого спілкувався з багатьма людьми, частина зустрічей були приватними (Ґрунт, 2025). Особливо значущими стали зустрічі зі Стівом Віткоффом, спецпосланником президента США, та Дагом Бургумом, міністром внутрішніх справ. Асман підкреслював свій принцип: "слова, що йдуть від серця, обов'язково дійдуть до іншого серця" (Chief Rabbi of Ukraine discusses ..., 2025).

Кульмінацією особистісної дипломатії стала зустріч з Кітом Келлоггом під час його візиту до України в липні 2025 року. Головний рабин України презентував спецпредставнику "картину з Декларацією незалежності США разом з портретом Дональда Трампа", яку Келлогг "пообіцяв особисто передати президенту США" (Сушкова, 2025). Символічно, що зустріч відбулася в Бабиному Яру, де Келлогг зустрічався з лідерами 169 єврейських громад України, а "рабин Рафаель Рутман прочитав псалом 23, доводячи Келлогга до сліз" (Feldman, 2025).

Аналіз ефективності особистісної дипломатії Асмана демонструє кілька ключових факторів успіху. По-перше, вибір правильних "точок входу" – осіб, які мають реальний вплив на формування політики США. По-друге, використання емоційного впливу через безпосереднє знайомство з наслідками війни замість абстрактних аргументів. По-третє, забезпечення довгострокового ефекту через трансформацію особистих переконань впливових осіб. Водночас така стратегія містить і ризики: залежність від особистих симпатій може призводити до нестабільності підтримки в разі зміни політичних пріоритетів або персонального складу адміністрації.

Аналіз послідовності подій демонструє значущу кореляцію між дипломатичною активністю Асмана та змінами в американсько-українських відносинах протягом березня–липня 2025 року. Хоча встановлення прямого причинно-наслідкового зв'язку залишається складним завданням, наявні факти свідчать про роль релігійної дипломатії як одного з важливих чинників формування більш позитивного ставлення адміністрації Трампа до України.

Ключові зміни в позиції США відбулися у період активізації діяльності Асмана. З березня 2025 року Трамп призупинив військову допомогу Україні після конфліктної зустрічі з Зеленським в Овальному кабінеті (Liptak et al., 2025). Проте вже 11 березня 2025 року адміністрація Трампа оголосила про негайне відновлення військової допомоги та обміну розвідувальною інформацією з Києвом (Lee, 2025).

Важливим є той факт, що візит пастора Бернса до України відбувся 30 березня 2025 року, саме в період цих змін у політиці адміністрації. Бернс, який спочатку підтримував паузу в ставленні до допомоги, кардинально змінив позицію після відвідування Бучі, Ірпеня та Бородянки в межах програми, організованої Асманом.

Трансформація позиції Бернса стала показовою для впливу релігійної дипломатії на американську політику. Принципово важливо, що Бернс особисто проінформував Трампа про побачене в Україні: "Я розповів президенту та Білому дому про те, що пережив в Україні... злочини, скоєні росіянами щодо українських жінок, дітей, людей похилого віку та цивільних" (York, & Fratsyvir, 2025).

Ефективність релігійної дипломатії підтверджується також зміною риторики самого Трампа. Якщо на початку березня він критикував Україну, то вже наприкінці березня заявив, що "розлучений" на Путіна і може запровадити додаткові тарифи на російську нафту (Radford, 2025).

Водночас важливо визнати обмеженість прямого впливу релігійної дипломатії на формування зовнішньої політики США. Зміни в позиції адміністрації Трампа зумовлювалися комплексом факторів, включаючи геополітичні міркування, тиск з боку Конгресу та союзників, а також розвиток ситуації на фронті. Релігійна дипломатія Асмана радше створювала сприятливі умови для зміни сприйняття України в релігійно-консервативних колах, які традиційно впливають на республіканську політику.

Діяльність головного рабина також сприяла формуванню проукраїнських настроїв серед впливових медіафігур, зокрема Бена Шапіро, що посилювало підтримку України в консервативних медіа. Це створило атмосферу, в якій підтримка України почала сприйматися як сумісна з консервативними цінностями "America First", що раніше використовувалися для обґрунтування ізоляціоністської позиції.

Таким чином, релігійна дипломатія Моше Асмана, хоча і не була визначальним фактором змін у політиці США, відіграла важливу роль у створенні сприятливих тенденцій та формуванні більш позитивного сприйняття України серед ключових груп впливу в американській політичній системі. Ефективність цього підходу підтверджується часовою кореляцією між активністю Асмана та змінами в позиції адміністрації Трампа щодо України.

Дискусія і висновки

Дослідження діяльності Моше Асмана показує значущі зміни в ролі релігійного фактора в сучасних міжнародних відносинах. Його практика демонструє еволюцію релігійної дипломатії від допоміжного інструменту до самостійного каналу впливу на міжнародну політику, що функціонує паралельно з офіційними державними структурами.

Асман створив інноваційну модель релігійної дипломатії, що поєднує традиційні релігійні практики із сучасними

комунікативними технологіями. Його підхід ефективно використовує релігійну ідентичність як ресурс політичного впливу, який дозволяє долати конфесійні та ідеологічні бар'єри. Це підтверджує ролі релігії в міжнародних відносинах усупереч прогнозам про її маргіналізацію.

Ключовим досягненням дослідження є емпіричне підтвердження ефективності релігійної дипломатії через аналіз часової кореляції між діяльністю Асмана та змінами в політиці адміністрації Трампа щодо України. Трансформація позиції духовного радника президента Марка Бернса від опонента до активного прихильника підтримки України, відновлення військової допомоги США після тимчасової паузи та зміна риторики самого Трампа демонструють практичну результативність релігійно-дипломатичних методів у конкретному політичному контексті.

Ефективність моделі головного рабина ґрунтується на глибокому розумінні американської релігійно-політичної культури, де різні конфесійні групи формують впливові коаліції. Його здатність працювати з різними релігійними спільнотами відображає професійне володіння механізмами релігійного лобізму в США. Особливо показовою стала його спроможність переформатувати консервативну риторику "America First" з ізоляціоністської на проукраїнську через релігійно-етичні аргументи.

Водночас кейс Асмана виявляє структурні ризики персоналізації дипломатії. Залежність від особистих зв'язків конкретного лідера створює вразливість, коли зміни в політичних елітах можуть знівелювати досягнуті результати. Аналіз також показує, що релігійна дипломатія функціонує як один з факторів впливу, а не як визначальний елемент формування зовнішньої політики великих держав.

Теоретичне значення дослідження полягає в емпіричному підтвердженні концепції "м'якої сили" в її релігійному вимірі та розробці методології оцінювання ефективності неформальної дипломатії через часову кореляцію. Головний рабин України демонструє, як релігійний авторитет конвертується у політичний вплив через механізми культурної близькості та ціннісної солідарності. Його діяльність доводить, що в умовах кризи довіри до традиційних дипломатичних інститутів релігійні мережі можуть ефективно функціонувати як альтернативні канали міжнародної комунікації.

Для України досвід Асмана розкриває значний потенціал релігійного фактора в зовнішній політиці. Багатоконфесійний характер українського суспільства та зв'язки з міжнародними релігійними мережами створюють можливості для розширення дипломатичного інструментарію. Проте ефективне використання цього ресурсу потребує професіоналізації релігійно-дипломатичної практики, створення координаційних механізмів між державними й релігійними структурами та розроблення стратегії довгострокової інституціоналізації успішних практик.

Перспективи подальших досліджень включають порівняльний аналіз релігійно-дипломатичних практик різних конфесій, розроблення методології кількісного оцінювання ефективності неформальної дипломатії та вивчення впливу цифрових технологій на трансформацію релігійної дипломатії. Феномен Моше Асмана відкриває нові можливості для переосмислення ролі релігії в сучасній системі міжнародних відносин і актуалізує потребу в розробленні теоретичних моделей релігійно-політичної взаємодії, що враховують специфіку постсекулярного світу.

Внесок авторів: Олександр Костюк – концептуалізація проблеми, методологія дослідження; Олена Предко – висновки та емпірична база.

Джерела фінансування. Це дослідження не отримало жодного гранту від фінансової установи в державному, комерційному або некомерційному секторах.

Список використаних джерел

- Андросова, В. (2010). Хасидські династії в контексті відродження іудаїзму в Україні. *Українське релігієзнавство*, 53, 92–105. <https://nasplib.isofts.kiev.ua/items/8084c34b-b4ab-48e9-a486-b46a39bad5c2>
- Громадська рада з питань співпраці з релігійними організаціями при МЗС України ухвалила заяву про звільнення заручників. (2017, 4 квітня). Міністерство закордонних справ України. <https://mfa.gov.ua/news/56157-gromadsyka-rada-z-pitany-spivpraci-z-religijnimi-organizacijami-pri-mzsu-ukrajini-uhvalila-zajavu-pro-zvilynennya-zaruchnikiv>
- Корнійчук, Ю. Ю. (2016). Релігійна дипломатія: Передумови становлення й теоретичні засади розвитку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 7: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія*, 36(49), 20–27.
- Video NV. (2024, November 5). *Моше Асман про втрату сина, допиту у КДБ, Трампа і порядних росіян* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=UzwHmXy58sk>
- Sternenko. (2025, June 8). *Моше Асман. Зустрічі з командою Трампа. Як переконати США допомогти Україні?* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=x04txWCZMcY>
- Ґрунт. (2025, June 18). *Моше Асман. Правда для Трампа, ізраїльські "Шарії" і чи можна пробачити зло // Погляд з Ходзою* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Wbxbk8FMXCC>
- Пода, Т. А. (2016). Вплив релігійного фактора на міжнародні відносини у XXI столітті. *Вісник Державного університету "Київський авіаційний інститут"*. Серія: Філософія. Культурологія, 16(2), 105–108.
- Сушкова, В. (2025, 15 липня). *Головний рабин України Асман подає в Келлогу картину із портретом Трампа та Декларацію незалежності США*. Цензор.НЕТ. <https://censor.net/ua/photonews/3563485/moshe-aman-podaruvav-kitu-kellogu-kartynu-iz-portretom-trampa>
- У МЗС створено самостійний структурний підрозділ – Управління публічної дипломатії. (2015, 22 грудня). Урядовий портал. <https://www.kmu.gov.ua/news/248724390>
- Abramovitch, S. (2025, January 13). *How Ben Shapiro conquered the MAGA-verse*. The Hollywood Reporter. <https://www.hollywoodreporter.com/news/politics-news/how-ben-shapiro-conquered-maga-verse-trump-1236104674/>
- Al-Kassim, M. (2022, April 20). *Ukraine Chief Rabbi Helps To Evacuate Jewish Refugees to Safety*. The Media Line. <https://themedialine.org/top-stories/ukraine-chief-rabbi-helps-to-evacuate-jewish-refugees-to-safety/>
- Bell-Cross, L. (2025, February 20). *'Tucker Carlson, call me!', Ukraine's Chief Rabbi says he's duty-bound to tell the world about Russia's aggression*. The Jewish Chronicle. <https://www.thejc.com/news/world/tucker-carlson-call-me-ukraines-chief-rabbi-says-hes-duty-bound-to-tell-the-world-about-russias-aggression-pi32sw7e>
- Briman, Sh. (2022, September 16). *A first since the start of the war: A high-ranking Israeli politician visits Kyiv and expresses solidarity with the people of Ukraine*. Ukrainian Jewish Encounter. <https://ukrainianjewishencounter.org/en/a-first-since-the-start-of-the-war-a-high-ranking-israeli-politician-visits-kyiv-and-expresses-solidarity-with-the-people-of-ukraine/>
- Briman, Sh. (2025, May 1). *Ukrainian rabbi calls on US president to "fight in the name of light"*. Ukrainian Jewish Encounter. <https://ukrainianjewishencounter.org/en/news/ukrainian-rabbi-calls-on-us-president-to-fight-in-the-name-of-light/>
- Chief Rabbi of Ukraine discusses U.S. assistance with Witkoff, other officials*. (2025, May 8). Ukrinform. <https://www.ukrinform.net/rubric-society/3990093-chief-rabbi-of-ukraine-discusses-us-assistance-with-witkoff-other-officials.html>
- Feldman, J. (2025, July 17). *Trump Envoy Kellogg Meets Chabad Rabbis at Babi Yar, Moved to Tears*. Vlnnews. <https://vlnnews.com/2025/07/17/trump-envoy-kellogg-meets-chabad-rabbi-at-babi-yar-moved-to-tears/>
- Franz van Daele appointed EU Special Envoy for protection and promotion of religious freedom*. (2022, 7 December). Agence Europe. <https://agenceurope.eu/en/bulletin/article/13079/31>
- Geraghty, J. (2023, August 31). *Before the war, this Ukrainian rabbi was a quiet man. No longer*. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/08/31/ukraine-rabbi-azman-humanitarian/>
- International religious freedom act, Public Law 105–292 (1998, October 27) (USA) <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-11578/pdf/COMPS-11578.pdf>
- Lee, M. (2025, March 11). *U.S. will immediately resume military aid as Ukraine says it is open to 30-day ceasefire*. PBS News. <https://www.pbs.org/newshour/world/u-s-will-immediately-resume-military-aid-to-ukraine-trump-administration-says>
- Liptak, K., Waldenberg, S., & Liebermann, O. (2025, March 3). *Trump pauses military aid to Ukraine after Oval Office argument with Zelensky, White House official says*. CNN. <https://www.cnn.com/2025/03/03/politics/trump-administration-ukraine-aid/index.html>
- Martinez, L., Finnegan, C., & McLaughlin, E. (2019, October 2). *Trump admin approves new sale of anti-tank weapons to Ukraine*. ABC News. <https://abcnews.go.com/Politics/trump-admin-approves-sale-anti-tank-weapons-ukraine/story?id=65989898>
- Radford, A. (2025, March 31). *Timeline of how Trump's pledge to end the war in Ukraine hit reality*. CNN. <https://www.cnn.com/2025/03/26/europe/timeline-trumps-pledge-to-end-ukraine-war/index.html>

Renowned American journalist Ben Shapiro makes first visit to Ukraine. (2025, April 23). Rubryka. <https://rubryka.com/en/2025/04/23/upershe-ukrayinu-vidvidav-amerykanskij-zhurnalyst-ben-shapiro/>

Ukraine's Chief Rabbi Moshe Azman reveals how he connects with the U.S. President's entourage. (2025, July 15). NV The New Voice of Ukraine. <https://english.nv.ua/nation/ukraine-s-chief-rabbi-azman-connects-with-trump-s-circle-and-invites-pastor-mark-burns-to-ukraine-50529935.html>

Vandevelde, F. (2025, April 17). *Trump's 'spiritual advisor' revises opinion after visit to Ukraine*. Tagtik. <https://www.tagtik.co.uk/en/news/trumps-spiritual-advisor-revises-opinion-after-visit-to-ukraine>

York, Ch. (2025, April 10). *'Putin is pure evil' – Trump's spiritual advisor on Russia's war against Ukraine*. Yahoo News. <https://www.yahoo.com/news/supporting-ukraine-america-first-trumps-121816168.html>

York, Ch., & Fratsyvir, A. (2025, May 3). *'US will not turn its back on Ukraine,' Trump's spiritual advisor says after briefing American president*. Kyiv Independent. <https://kyivindependent.com/us-will-not-turn-its-back-on-ukraine-trumps-spiritual-advisor-says-after-briefing-american-president/>

References

Abramovitch, S. (2025, January 13). *How Ben Shapiro conquered the MAGA-verse*. The Hollywood Reporter. <https://www.hollywoodreporter.com/news/politics-news/how-ben-shapiro-conquered-maga-verse-trump-1236104674/>

Al-Kassim, M. (2022, April 20). *Ukraine Chief Rabbi Helps To Evacuate Jewish Refugees to Safety*. The Media Line. <https://themedialine.org/top-stories/ukraine-chief-rabbi-helps-to-evacuate-jewish-refugees-to-safety/>

An independent structural subdivision was created in the Ministry of Foreign Affairs – the Department of Public Diplomacy. (2015, December 22). Government Portal [in Ukrainian]. <https://www.kmu.gov.ua/news/248724390>

Androsova, V. (2010). Hasidic dynasties in the context of the revival of Judaism in Ukraine. *Ukrainian Religious Studies*, 53, 92–105 [in Ukrainian].

Bell-Cross, L. (2025, February 20). *'Tucker Carlson, call me!' Ukraine's Chief Rabbi says he's duty-bound to tell the world about Russia's aggression*. The Jewish Chronicle. <https://www.thejc.com/news/world/tucker-carlson-call-me-ukraines-chief-rabbi-says-hes-duty-bound-to-tell-the-world-about-russias-aggression-pi32sw7e>

Briman, Sh. (2022, September 16). *A first since the start of the war: A high-ranking Israeli politician visits Kyiv and expresses solidarity with the people of Ukraine*. Ukrainian Jewish Encounter. <https://ukrainianjewishencounter.org/en/a-first-since-the-start-of-the-war-a-high-ranking-israeli-politician-visits-kyiv-and-expresses-solidarity-with-the-people-of-ukraine/>

Briman, Sh. (2025, May 1). *Ukrainian rabbi calls on US president to 'fight in the name of light'*. Ukrainian Jewish Encounter. <https://ukrainianjewishencounter.org/en/news/ukrainian-rabbi-calls-on-us-president-to-fight-in-the-name-of-light/>

Chief Rabbi of Ukraine discusses U.S. assistance with Witkoff, other officials. (2025, May 8). Ukrinform. <https://www.ukrinform.net/rubric-country/3990093-chief-rabbi-of-ukraine-discusses-us-assistance-with-witkoff-other-officials.html>

Feldman, J. (2025, July 17). *Trump Envoy Kellogg Meets Chabad Rabbis at Babi Yar, Moved to Tears*. VINnews. <https://vinnews.com/2025/07/17/trump-envoy-kellogg-meets-chabad-rabbis-at-babi-yar-moved-to-tears/>

Frans van Daele appointed EU Special Envoy for protection and promotion of religious freedom. (2022, 7 December). Agence Europe. <https://agenceurope.eu/en/bulletin/article/13079/31>

Geraghty, J. (2023, August 31). *Before the war, this Ukrainian rabbi was a quiet man. No longer*. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/08/31/ukraine-rabbi-azman-humanitarian/>

Grunt. (2025, June 18). *Moshe Azman. Truth for Trump, Israeli "Sharia" and whether evil can be forgiven // View with Hodza* [Video]. YouTube [in Ukrainian]. <https://www.youtube.com/watch?v=Wbbxk8FMXCC>

International religious freedom act, Public Law 105–292 (1998, October 27) (USA) <https://www.govinfo.gov/content/pkg/COMPS-11578/pdf/COMPS-11578.pdf>

Kornichuk, Yu. Yu. (2016). Religious diplomacy: Prerequisites for formation and theoretical foundations of development. *Scientific Journal of Dragomanov Ukrainian State University. Series 7: Religious Studies. Culturology. Philosophy*, 36(49), 20–27 [in Ukrainian].

Lee, M. (2025, March 11). *U.S. will immediately resume military aid as Ukraine says it is open to 30-day ceasefire*. PBS News. <https://www.pbs.org/newshour/world/u-s-will-immediately-resume-military-aid-to-ukraine-trump-administration-says>

Liptak, K., Waldenberg, S., & Liebermann, O. (2025, March 3). *Trump pauses military aid to Ukraine after Oval Office argument with Zelensky, White House official says*. CNN. <https://www.cnn.com/2025/03/03/politics/trump-administration-ukraine-aid/index.html>

Martinez, L., Finnegan, C., & McLaughlin, E. (2019, October 2). *Trump admin approves new sale of anti-tank weapons to Ukraine*. ABC News. <https://abcnews.go.com/Politics/trump-admin-approves-sale-anti-tank-weapons-ukraine/story?id=65989898>

Podat, T. A. (2016). The influence of the religious factor on international relations in the XXI century. *Proceedings of the State University "Kyiv Aviation Institute". Vol.: Philosophy. Cultural Studies*, 16(2), 105–108 [in Ukrainian].

Public Council on cooperation with religious organizations under the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine adopted a statement on the release of hostages. (2017, April 4). Ministry of Foreign Affairs of Ukraine [in Ukrainian]. <https://mfa.gov.ua/news/56157-gromadsyka-rada-z-pitany-spivpraci-z-religijnimi-organizacijami-pri-mzs-ukrajini-uhvalila-zajavu-pro-zvilynennya-zaruchnikov>

Radford, A. (2025, March 31). *Timeline of how Trump's pledge to end the war in Ukraine hit reality*. CNN. <https://www.cnn.com/2025/03/26/europe/timeline-trumps-pledge-to-end-ukraine-war/index.html>

Renowned American journalist Ben Shapiro makes first visit to Ukraine. (2025, April 23). Rubryka. <https://rubryka.com/en/2025/04/23/upershe-ukrayinu-vidvidav-amerykanskij-zhurnalyst-ben-shapiro/>

Sternenko. (2025, June 8). *Moshe Azman. Meetings with Trump's team. How to convince the US to help Ukraine?* [Video]. YouTube [in Ukrainian]. <https://www.youtube.com/watch?v=xo4txWCzMcY>

Sushkova, V. (2025, July 15). *Chief Rabbi of Ukraine Azman presented Kellogg with a painting with a portrait of Trump and the Declaration of Independence of the United States*. Censor.NET. [in Ukrainian]. <https://censor.net/ua/photonews/3563485/moshe-arman-podaruvav-kitu-kellogu-kartynu-iz-portretom-trampa>

Ukraine's Chief Rabbi Moshe Azman reveals how he connects with the U.S. President's entourage. (2025, July 15). NV The New Voice of Ukraine. <https://english.nv.ua/nation/ukraine-s-chief-rabbi-azman-connects-with-trump-s-circle-and-invites-pastor-mark-burns-to-ukraine-50529935.html>

Vandevelde, F. (2025, April 17). *Trump's 'spiritual advisor' revises opinion after visit to Ukraine*. Tagtik. <https://www.tagtik.co.uk/en/news/trumps-spiritual-advisor-revises-opinion-after-visit-to-ukraine>

Video NV. (2024, November 5). *Moshe Azman about the loss of his son, interrogations in the KGB, Trump and decent Russians* [Video]. YouTube [in Ukrainian]. <https://www.youtube.com/watch?v=UzwHmXy58sk>

York, Ch. (2025, April 10). *'Putin is pure evil' – Trump's spiritual advisor on Russia's war against Ukraine*. Yahoo News. <https://www.yahoo.com/news/supporting-ukraine-america-first-trumps-121816168.html>

York, Ch., & Fratsyvir, A. (2025, May 3). *'US will not turn its back on Ukraine,' Trump's spiritual advisor says after briefing American president*. Kyiv Independent. <https://kyivindependent.com/us-will-not-turn-its-back-on-ukraine-trumps-spiritual-advisor-says-after-briefing-american-president/>

Отримано редакцією журналу / Received: 01.08.25

Прорецензовано / Revised: 11.08.25

Схвалено до друку / Accepted: 10.09.25

Olena PREDKO, DSc (Philos.), Prof.

ORCID ID: 0000-0002-9908-7788

e-mail: olenapredko@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Oleksander KOSTIUK, PhD (Philos.), Assoc. Prof., Doctoral Student

ORCID ID: 0000-0003-1907-6307

e-mail: sasha0079@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

RELIGIOUS DIPLOMACY IN THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR: MOSHE AZMAN'S INFLUENCE ON TRUMP ADMINISTRATION POLICY TOWARD UKRAINE

Background. The study examines the activities of Moshe Azman as Chief Rabbi of Ukraine in his role as a religious diplomat during the 2022–2025 Russian-Ukrainian war and his influence on shaping the Trump administration's position regarding support for Ukraine. The research analyzes the Chief Rabbi's transformation from a religious leader to an influential figure in international diplomacy, his strategies for influencing the American political elite, and his use of the international Chabad-Lubavitch network. The aim of the article is to investigate the effectiveness of religious diplomacy as an instrument of influence on foreign policy decisions of leading world powers, using Moshe Azman's activities as a case study.

Methods. The article employs a complex of methods: historical analysis to study the evolution of the Chief Rabbi's activities (2022–2025), content analysis of his public speeches and statements, biographical method to research the formation of his worldview, systematic approach to examine his activities within the context of religious diplomacy theory, case study method for analyzing specific diplomatic episodes, and temporal correlation method to establish connections between Moshe Azman's activity and changes in American policy. This allowed for a comprehensive study of the mechanisms of religious-diplomatic influence on international relations.

Results. *It was established that the Chief Rabbi of Ukraine created an innovative model of religious diplomacy that combines humanitarian activities, media campaigns, and personal diplomacy through the international Chabad network. Key elements of his strategy included: organizing large-scale evacuation operations at the beginning of the war, creating compelling narratives about parallels between Nazi aggression and Russian invasion, targeted work with influential American religious leaders and conservative media. A significant correlation was identified between Moshe Azman's diplomatic activity and positive changes in the Trump administration's attitude toward Ukraine, particularly the transformation of the position of the president's spiritual advisor Mark Burns.*

Conclusions. *The Chief Rabbi's activities demonstrate the significant potential of religious diplomacy as an alternative channel of influence on international politics, especially in conditions of crisis of trust in traditional diplomatic institutions. His experience reveals possibilities for using religious identity and transnational religious networks to build international support during military conflict. However, structural risks of diplomacy personalization and dependence on personal connections of a specific leader were identified, creating vulnerability when political elites change.*

Keywords: *religious diplomacy, Moshe Azman, Russian-Ukrainian war, Trump administration, Chabad-Lubavitch, international relations.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.